

AGRESIVITATEA ȘI FORMELE DE MANIFESTARE LA ELEVI

***SECRIERU LUMINIȚA, doctor, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova***

Résumé: Le problème que j'ai posé dans cette étude concerne les formes par lesquelles il trouve l'expression, l'agressivité chez les élèves. Les résultats de notre étude ont montrés que l'agressivité est un phénomène dans les écoles impliquées dans la recherche. Les filles ont une agressivité verbale, physique et un sentiment de culpabilité supérieur à celui des garçons. Les résultats ont également montré que les élèves ruraux sont physiquement plus agressifs que les élèves urbains. En outre, les élèves en milieu rural manifestent un niveau élevé d'agression indirecte et d'agression verbale par rapport aux élèves en milieu urbain.

Mots-clés: agression, l'environnement d'origine, élève.

Secolul în care trăim este secolul computerelor și mașinilor, conflictelor și distrugerilor, concurenței și luptei pentru existență, când omul rămâne singur față în față cu problemele, pierderile și eșecurile sale. Omul se grăbește, vrea să reușească oriunde și devine nervos. Omul a început să simtă pericol din partea forțelor externe, din care cauză s-a mărit slăbiciunea și neîncrederea lui, care frecvent se manifestă prin comportament agresiv. De aceea, în ultimul timp problema agresivității devine una din cele mai importante din psihologia mondială [3, p.74].

În ultimii ani observăm o creștere a numărului elevilor cu tulburări de conduită, în special, cu comportament agresiv. Dar ce este agresivitatea? Agresivitatea, constată Mitrofan (2003), preocupa tot mai mult specialiștii în această perioadă mai ales din cauza înmulțirii formelor de manifestare agresivă. [1, p.166]. Într-un mod mai puțin pretențios, consideră Mitrofan, agresivitatea poate fi considerată o caracteristică a acelor forme de comportament orientate în sens distructiv, în vederea producerii unor daune, fie ele materiale, moral-psihologice sau mixte. Opusul agresivității ar fi *comportamentul prosocial*, care presupune cooperare, toleranță, echilibru.

Formele de manifestare a agresivității sunt din ce în ce mai numeroase și mai variate. Comportamentul agresiv cunoaște o multitudine de fețe, care pot fi exprimate într-o varietate de moduri. Problema pe care am pus-o în acest studiu este formele prin intermediul cărora își găsește exprimarea agresivitatea în rândul elevilor. Ne-a interesat să vedem dacă agresivitatea se manifestă diferit în funcție de genul elevilor și mediul lor de proveniență

În acest scop am întreprins un studiu asupra 57 de elevi cu vârsta cuprinsă între 12-14 ani, din mediul urban și mediul rural, elevi ai claselor a VII-a și a VIII-a. Eșantionul din mediul rural a fost constituit din 27 de elevi (12 fete și 15 băieți) din satul Călugăr, raionul Fălești, gimnaziul Ion Dumeniuk. Eșantionul din mediul urban a fost constituit din 30 de elevi (18 fete și 12 băieți) din orașul Fălești, Liceul Mihai Eminescu.

Pentru a diagnostica formele agresivității la elevi am utilizat *Chestionarul Buss-Dark*, acesta este un chestionar pentru aprecierea *nivelului de agresivitate*. El conține 75 de itemi. Elevul a avut posibilitatea de a alege unul din cele două variante de răspuns: „Da” sau „Nu”. Această tehnică specifică următoarele forme, tipuri și reacții agresive: *agresivitate fizică, agresivitate indirectă, nervozitate, negativism, supărare, neîncredere, agresivitate verbală, sentimentul vinovăției*.

Prezentarea rezultatelor

Pentru o vizualizare mai clară a felului în care se prezintă agresivitatea la elevii investigați, vom prezenta rezultatele pentru formele de manifestare a agresivității și diferențele în funcție de mediul de proveniență și de genul elevilor.

Astfel, prima subscală analizată a fost *Agresivitatea Fizică* – utilizarea forței fizice împotriva altei persoane. Distribuția de rezultate privind această formă, pentru elevii testați în dependență de mediul de proveniență și gen, este sintetizată în figura următoare.

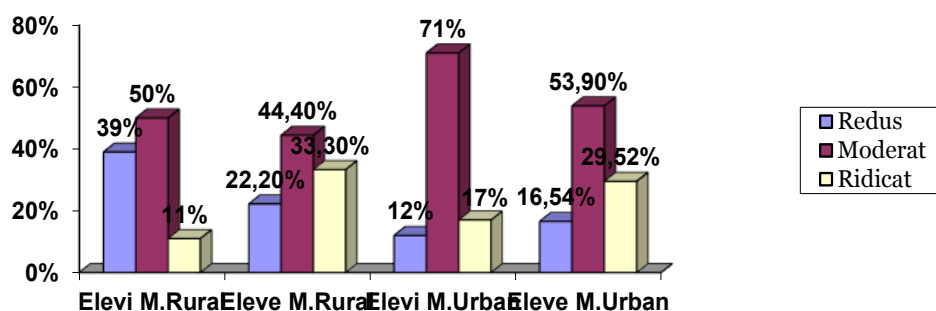

Figura nr. 1: Distribuția datelor privind agresivitatea fizică

Analizând rezultatele prezentate în figură observăm că cel mai mare număr de elevi demonstrează un nivel moderat al agresivității fizice. Totuși remarcăm și diferențe între mediul de proveniență și genul elevilor. Analizând nivelul ridicat al agresivității fizice, observăm că fetele din mediul rural sunt cele mai agresive fizic, înregistrând un punctaj de 33,30% față de băieții (unde observăm că doar 11% obțin un nivel ridicat de agresivitate fizică), care sunt mai puțin agresivi și față de ceilalți semeni din mediul urban care la fel au un punctaj mai mic. Așadar, fetele din mediul rural manifestă agresivitate fizică mai ridicată decât băieții, adică sunt mai nestăpânite și au tendințe spre impulsivitate.

Următoarea subscală analizată a fost *Agresivitatea Indirectă* - agresivitatea, care prin ocolire este orientată asupra altei persoane prin intermediul bârfelor, glumelor și manifestarea nedirecționată, neordonată a exploziilor de furie.

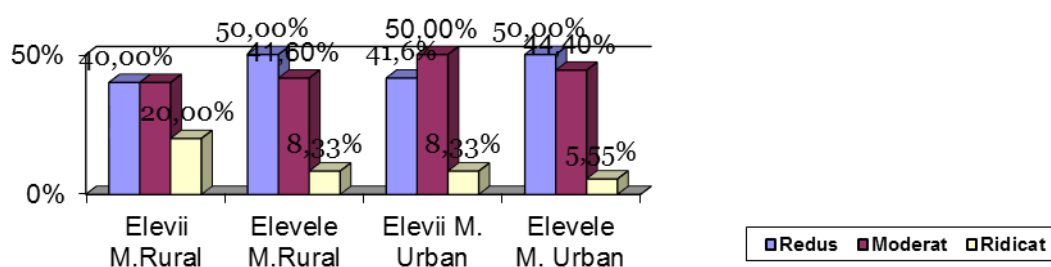

Figura nr. 2: Distribuția datelor privind agresivitatea indirectă

Rezultatele obținute ne arată că, cei care își manifestă la un nivel ridicat *agresivitatea indirectă* sunt băieții din mediul rural cu 20% în comparație cu fetele din același mediu care au 8,33%. Între băieții și fetele din mediul urban nu se înregistrează prea mari diferențe. Astfel, putem afirma că băieții din mediul rural sunt mai agresivi decât ceilalți semeni ai lor.

Următoarea formă de manifestare a comportamentului agresiv reprezintă *Nervozitatea*. Diferențele obținute în funcție de gen și mediu de proveniență la *Nervozitate* le prezentăm în graficul următor.

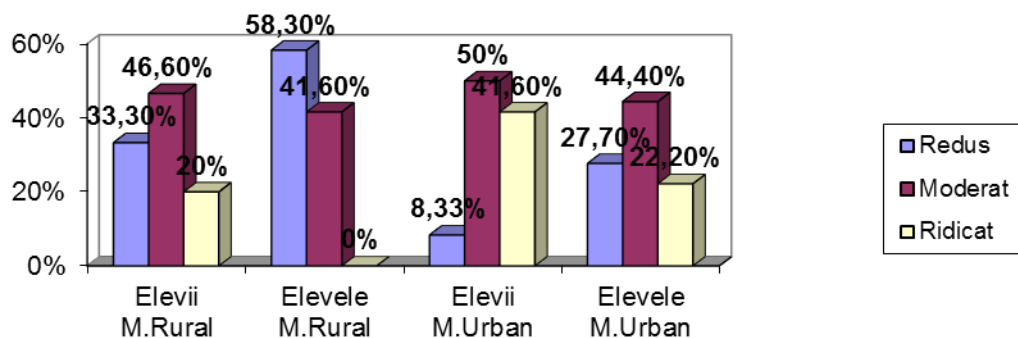

Figura nr.3: Distribuția datelor privind Nervozitatea

Nervozitatea este o cauză care declanșează agresivitatea. Rezultatele obținute ne arată că majoritatea elevilor au un nivel moderat. Analizând rezultatele din figura privind nivelul ridicat al nervozității, observăm că sunt diferențe între elevii din mediul urban cu 41,60% față de elevele din același mediu cu 22,20%. Și în mediul rural elevii prezintă un nivel mai ridicat de nervozitate (20%), pe când la elevele din mediul rural nu se înregistrează nici un procent (0%). De aici reiese că starea de nervozitate îi afectează mai mult pe băieții din mediul urban, care au acumulat cel mai mare punctaj: 41,6%, aceștia reprezentând 5 băieți din totalul de 12.

Următoarea formă de manifestare a comportamentului agresiv reprezintă *Negativismul* - modalitate de opoziție în comportament, orientată de obicei împotriva autorității și conducerii, care poate crește, începând de la opoziția pasivă până la lupta activă împotriva cerințelor, tradițiilor și a legilor stabilite.

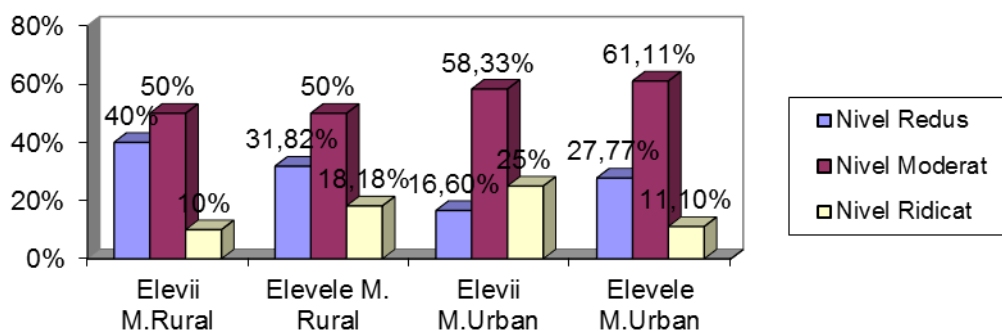

Figura nr. 4: Distribuția datelor privind Negativismul

Elevii care manifestă nivelul cel mai ridicat de negativism sunt băieții din mediul urban cu 25% față de fetele din același mediu cu 11,10%. Fetele din mediul rural înregistrează și ele un nivel ridicat al negativismului 18,18% față de băieții din același mediu rural cu 10%.

De aici reiese că iarăși băieții din mediul urban manifestă la nivel ridicat o atitudine de ignorare și opoziție. Școlarii cu nivel ridicat de negativism se caracterizează prin comportament opozant față de autoritate. Ei implică refuzul de a coopera și se pot exprima printr-un șir de comportamente: de la lipsa de bunăvoință pasivă până la răzvrătire față de reguli.

Următoarea formă de manifestare a comportamentului agresiv reprezintă *Agresivitatea verbală* - exprimarea verbală a emoțiilor negative atât prin formă (ceartă, țipăt), cât și prin conținutul adresărilor verbale către alte persoane (amenințări, blamări, înjurături).

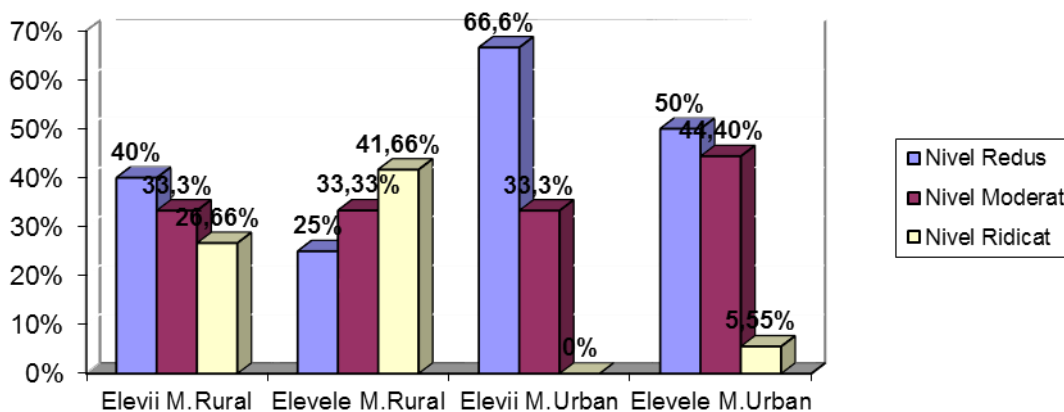

Figura nr. 5: Distribuția datelor privind Agresivitatea verbală

Un nivel ridicat al *agresivității verbale* se observa că îl au mai mulți elevii din mediul rural decât elevii din mediul urban. Înjurăturile și bârfele la nivel ridicat le caracterizează pe fetele din mediul rural (41,66%, sau 5 din 12 fete prezintă agresivitate verbală) mai mult decât băieții din același mediu cu 26,66%. Un nivel scăzut al *agresivității verbale* se observa că îl au mai mulți elevii din mediul urban decât din mediul rural.

Totuși și în mediul urban fetele obțin un coeficient mai mare decât băieții privind această formă de manifestare a comportamentului agresiv (5,55% la fete față de 0% la băieți).

Sentimentul de supărare reprezintă o altă formă de manifestare a agresivității. Rezultatele obținute la această subscală sunt prezentate în figura următoare.

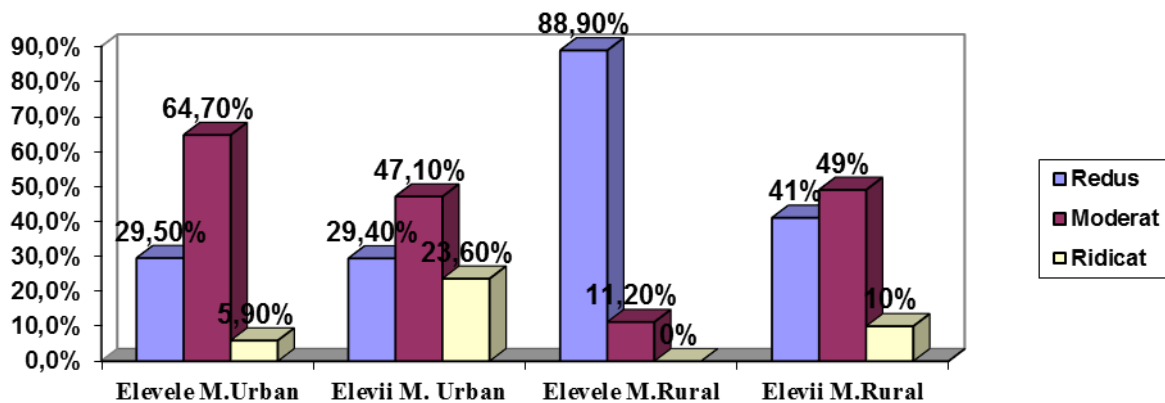

Figura nr. 6: Distribuția datelor privind Sentimentul supărării

Rezultatele obținute ne arată că cei mai supărăcioși sunt băieții din mediul urban care acumulează 23,6% față de fetele din același mediu 5,9%.

Următoarea formă de manifestare a comportamentului agresiv reprezintă *Sentimentul de vinovăție*. Autoagresivitatea sau sentimentul culpabilității se referă la - atitudinea și acțiunile în raport cu sine și cei din jur, care rezultă din posibila convingere a celui cercetat, că el este rău, că acționează rău: dăunător, cu răutate sau nerușinare. Privind nivelul vinovăției la elevi în funcție de gen și mediul de proveniență, rezultatele sunt prezentate în graficul următor.

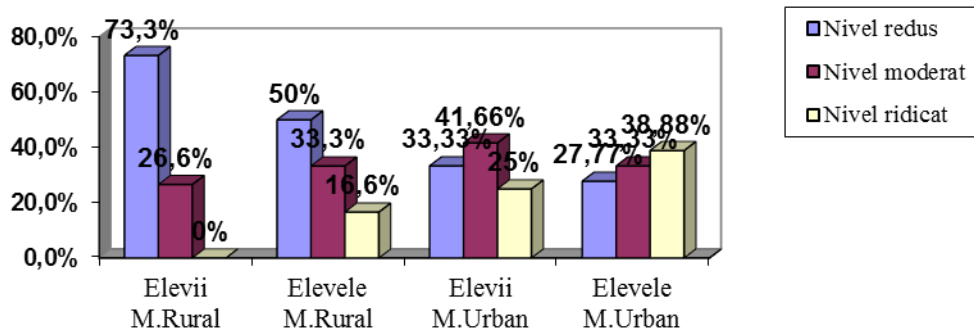

Figura nr. 7: Distribuția datelor privind Sentimentul de vinovăție

Rezultatele obținute și prezentate în figura nr.7 ne arată că, cel mai intens trăiesc *sentimentul vinovăției* elevii din mediul urban decât elevii din mediul rural. Pentru majoritatea elevilor *vinovăția* variază între nivelul redus și moderat. Analizând această subscală în funcție de gen și mediul de proveniență, am observat că *sentimentul de vinovăție* îl trăiesc mai intens fetele din mediul urban cu un procent de 38,88% (sau 7 fete din totalul de 18) decât băieții din același mediu cu 25%.

În mediul rural, de asemenea fetele trăiesc mai intens simțul vinovăției (procentul obținut este de 16,6%), decât băieții. Băieții din mediul rural prezintă un nivel redus la această subscală (73,3%).

Concluzii

Rezultatele studiului nostru au arătat că agresivitatea constituie un fenomen existent în școlile la cercetare. Agresivitatea este prezentă atât la fete, cât și la băieți, atât în mediul rural, cât și în mediul urban.

Fetele prezintă o *agresivitate verbală*, *agresivitate fizică* și un *sentiment al vinovăției* mai mare decât băieții. Rezultatele au mai arătat că elevii din mediul rural sunt mai *agresivi fizic* decât elevii din mediul urban. De asemenea, elevii din mediul rural își manifestă la un nivel ridicat *agresivitatea indirectă*, și *agresivitatea verbală* decât elevii din mediul urban.

Observăm, ca indiferent de mediul de proveniență al elevilor, agresivitatea rămâne a fi un comportament distructiv care nu trebuie acceptat, ci dimpotrivă, trebuie diminuat și transformat într-un comportament asertiv, constructiv.

Referințe bibliografice:

1. NECULAU, Adrian. *Manual de psihologie socială* (ediția a II-a revizuită). Iași: Polirom, 2004, p.165-181. ISBN: 973-681-759-8.
2. NEGURĂ, Ion. O posibilă explicație a agresivității școlare și o posibilă soluție de neutralizare a ei. În: *Practica psihologică modernă*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2015, p. 110-120. ISBN: 978-9975-46-265-5.
3. PERCIUN, Natalia, ANDRUȘENCO, Artiom. Diminuarea agresivității la preadolescenți. În: *Revista Psihologie*, 2015, nr.1, p.74-80. ISSN: 1857-2502.